

Danstereen i Amerika.

P. S. Vig.
(Fortsat.)

Da Clausen var udraadt af den norske Synode, var der flere norske Præster, som den Gang tilhørte Augustana-synoden, som arbejdede for at faa en Forening i Stand med ham. Blandt disse maa nævnes Pastor J. Møller-Eggen og Professor A. Weenaas. Dette gav Anledning til Afholdelsen af et Møde i St. Ansgar, Iowa, i August 1870, hvor „Den nord-vestanske Konferenfe“ blev stiftet. Clausen havde skrevet det ny Samfunds Konstitution, og han blev valgt til dens Formand, ligesom han i sin Tid blev den norske Synodes. Han var Konferensens Formand i to Aar, da han resignerede. I Aaret 1872, da han havde været Præst i St. Ansgar i 19 Aar, nedlagde han sit Embede paa Grund af daarligt Helbred. Han drog til Virginia, hvor han nok var indvilligt et Kolonisationsforetagende, som Bantøren Winslow i Chicago stod i Spidsen for, men som endte med Tab for alle.

Senere kom Clausen til Pennsylvania, hvor han et Aars Tid var Præst for en Skandinavisk Menighed. I 1878 modtog han Kald fra den nord lutheriske Menighed i Austin, Minnifota. Denne Menighed bestod kun til 1885, da han paa Grund af Svagheit maatte resignere. Han tilbragte nu nogle Aar i Austin, hvor han levede af en Pension, som de forenede Stater tilfod ham. Siden rejste han til sin Søn, M. A. Clausen, i Paulsbo, Washington, hvor han døde i 1892, efter at han havde virket i Amerika i omtrent 50 Aar. Hans Lig blev ført til Austin, Minn., og der begravet. — Efter sin første Gustrus Død i 1845 (eller 1846), havde han giftet sig med Enten Birgitte J. Pedersen. Han efterlod sig Børn, men hvor mange, kan jeg ikke oplyse.

Med Clausens Død afluttedes en lang, rig og bevaaget Arbejdsdag. Clausens Navn er lige fra først af sammentrukket med de vigtigste Begivenheder i den nord lutheriske Kirkes Historie her i Landet.

Da „Den forenede nord-vest. luth. Kirke i Amerika“ blev stiftet i Minneapolis, Minn., i Juni 1890, skrev den gamle Clausen fra Austin følgende Brev til Pastor O. Glasfæ, som erklædede det ved Mødet:

„Jeg vilde meget have ønsket at blive paa Møderne i Minneapolis, som foregaa i disse Dage, da det naturligvis har stor Interesse for mig som saa mangeaarig Præst af den nord-vest. luth. Kirke her i Landet, og som den, der har været levende interesseret i det i de senere Aars paa-gaaende Arbejde gennem de forskellige Møder til Samling af Forening af de forskellige Samfund, i hvilke den nord lutheriske Kirke hidtil har været delt, at se Kronen falde paa Bæret af en saadan Forening; men min daarlige Helbredstilstand gør det desværre umuligt for mig at være til Stede. Mit Onkel og min Ven til Herren er dog, at det maa lykkes vel til Guds Ære og hans Kirkes Fremvælt og Befæstelse paa Sandhedens Grund. Min Alder er jo nu meget fremfremdet, og paa Grund af min Vegemsbaagthed maa jeg helst betragte mit Livs Dagværet afluttet. Mit Onkel er nu kun at lilles herfra i Fred med Gud og med alle Menninger, især alle mine Embedsbrødre, som paa en eller anden Maade maa have følt sig krænkelse eller foreuret af mig. — Jeg stude ønske, om du havde Lejlighed dertil, at du vilde udtale dette paa mine Vegne og i mit Sted, til den hørbærdige Forsamling af Præster og Delegeret. Med broderlig Kærlighed
Din hengivne
C. L. Clausen.

Austin, Minn., Juni 13. 1890.“
Jeg blot forbi han var dansk, fortjener Clausen at omtales af os Danstere, men ogsaa som den, der levende interesserede sig for sine Landsmænd. Gennem sine Breve til Danmark opfordrede han til at sende Arbejdere til den danske Mission i Amerika. „Send blot Præster herover, der er Blads nok,“ sagde han, da Pastor A. L. G. Grobe-Rasmussen i Aaret 1871 besøgte ham i St. Ansgar, Ia.

Han vilde god Velsed om de danske Settlementer her i Landet. Han stiftede selv danske Menigheder. Blandt disse maa nævnes Menigheden i Cedar Falls, Iowa, som han stiftede i 1871. Den 17. November 1871 ordinerede han i St. Ansgar, Iowa, A. S. Nielsen, som var udbendt af Udbalget for den dansk-amerikanske Mission. Nielsen blev Clausens Eftermand som Præst for Menigheden i Cedar Falls.

Som et andet Bevis paa Clausens Interesse for sine Landsmænd kan anføres, at han bestemte, at et Eksemplar af Luthers samlede Skrifter (Erklæring-Udgaven), som han ejede, stude efter hans Død stænktes til en dansk luthersk Præst i Amerika. Dette stede ogsaa; de nævnte Skrifter tilhører nu den forenede danske Kirkes Formand, Pastor G. B. Christensen i Omaha.

Af Skrifter har C. L. Clausen, mig bekendt, kun efterladt sig saadanne, som ere Indlæg i Striden i den norske Kirke her i Landet. Som saadanne nævne vi, „Genmæle“, hvor han gør Rede for sit Standpunkt i Slaberistriden. Fra 1881 have vi „Prof. Georg Sverdrups Angreb“ osv., der angaar Striden mellem de to Retninger indenfor Konferensen.

Det maa beklages, at der kun har været saa faa dygtige og virksomme Mænd blandt Danstere i Amerika, særlig indenfor Kirken. Og det maa beklages, at denne dygtige Mænds Virksomhed i Kirkes Tjeneste næsten udelukkende tilhører den norske Kirke. C. L. Clausens Navn vil blive nævnet, saa længe den lutheriske Kirke i Amerika har en Historie. Bidrag til C. L. Clausens Vednet modtages med Taknemmelighed af den, som skriver disse Linier.

II. Rasmus Sørensen.

Med denne begavede, dygtige, lidlige, men tillige meget indbildte Mand, som er født i Jelling den 8. Mars 1799, og som med Rette fortjener at nævnes blandt Lederne i den danske Udvandringsbevægelse, — tomme vi atter tilbage til det gudelige Forsamlingsliv i Danmark, som han baade selv tog Del i og forsvarede baade med Mund og Pen. I sin Selvbiografi, som han afsluttede den 14. Januar 1848, da han stod paa Falderebet for at gaa til Amerika, har han givet en meget liffuld Skildring, navnlig

af Skolelivet og Skolebevægelsen i Danmark i den første Halvdel af dette Aarhundrede. I Aaret 1816 kom han paa Vesterborg Seminarium paa Lolland, hvor den betydelte Biskop P. O. Boisen var Forstander. Det var den senere Biskop, Rasmus Møller, efter hvem Rasmus Sørensen var nævnt, som vilde have den begavede Bodelros fra Jelling paa Seminariet i Vesterborg. — Paa dette Sted kunne vi ikke indlade os paa at skrive Sørensens Biografi. Alligevel har det sin Interesse at se, hvorledes hans Virksomhed i Danmark efterhaanden driver ham til at søge til Amerika. — Da han i 1818 blev Seminarist, blev han først ansat som Lærer ved en Borgerhøjskole i Aarhus, men allerede i 1821 blev han af Greb C. D. F. Reventlow til Christiansbæde paa Lolland kaldet til Skolelærer i Brandstrup. Her blev han til 1827. Han kan ikke finde Ord stærke nok til at udtrykke Greb Reventlovs Interesse for Skolevæsenet. — I 1827 blev Sørensen Skolelærer i Venslev paa Holstejnborgs Gods paa Lolland. Sørensen havde udgivet et lille Strift om Ansgar, som var i Hænderne paa Greb F. A. Holstefjn og havde henledt dennes Opmærksomhed paa ham. Greb Holstefjn hørte til de opvakte, og naar han ansatte Rasmus Sørensen som Lærer paa sit Gods, var det i den Hensigt, at han vilde være med til at fremme det gudelige Forsamlingsliv. Sørensen tog ogsaa Del i dette, især da han mærkede, at hans Sognepræst, Vienciat J. Holm, ikke havde saa Betænkeligheder ved gudelige Forsamlinger. — Sørensen udgav i 1832 et lille Strift: „Et Ord om gudelige Forsamlinger,“ hvori han forsvarede disse. — Siden blev Sørensen en ivrig Deltager i den saakaldte vestjællandske Krig, som først mellem Rationalisternes med Pastor G. Baltholm i Spidsen — og de troende Præster og Lægmand paa den anden Side. Krigen tog sin Begyndelse med en Prædiken, som Præsten P. A. Fenger fra Storsjøbjergby holdt i Slagelse i 1833 under en Valance. Denne Prædiken kritiserede Baltholm i sit Blad „Den vestjællandske Avis.“

Sørensen skrev: „Vor kristne Tros Afsvar imod Pastor Baltholms Angreb, med Bevis for, at hans Ytringer i disse — ere utræftige, ugudelige og sagnagtige“ (1833). Dette Strift skaffede Sørensen en Proces paa Halsen, der endte med, at han dømtes til at betale en Buss paa 100 Rigsdaler — samt sattes under Censur. Under nævnte Process ragede Sørensen udklar med Sjællands mægtige Biskop, J. P. Wenzler, idet Sørensen forlangte, at denne stude give ham Ret i, at Baltholms Lære var falsk. Sørensen, som til en Tid var en begejstret Tilhænger af Grundtvig, arbejdede meget ivrigt for Sognebaandsløsning. Ja, det var ham ikke nok, at Sognebaandet blev løst, men han vilde have Stat og Kirke bestemt adskille.

Senere kom Sørensen i Strid med Grundtvig om Spørgsmaalet: Er Troen en Skolefog? Grundtvig sagde nej, men Sørensen sagde ja.

Men Sørensen vedblev at tage ivrig Del i de gudelige Forsamlinger. Da saaledes den senere saa betydelte norske Lægmand Elling Gjølten i 1838 var paa Besøg i Danmark, holdt han og Rasmus Sørensen Forsamlinger flere Steder paa Sjælland, saaledes paa selve Holstejnborg, hvor Gjølten blev arresteret og sat i Arrest i Slagelse, hvorfra dog Kronprinsesse Karoline Amalie og Grevinde Holstejn hjalp ham ud, idet de gik i Kaution for ham. Samme Aar, 1837, besøgte Rasmus Sørensen tillige med P. L. Strømping de opvakte næsten over hele Danmark, en Rejse, af hvilken R. Sørensen senere udgav en Beskrivelse. Overtøbet er det næsten utroligt, hvilken travl Virksomhed Sørensen udførte i disse Aar. Han holdt Aften-skole for Bønderkarene, Møder for Bønderne, skrev Bøger, gjorde Rejser osv., osv., betænksom Grundtvigs, forsikning paa Hans om den apostoliske Trosbekendelse,“ som han siger. — Gennem alt dette markerer man en urolig Mand, som har lyst til at indlade sig paa alt.

Til en Tid havde baptistiske Ansættelser ikke saa lidt Indflydelse paa ham. Han nægtede saaledes, at Barnedaaben er genskønde. Han er en af de første, der i Danmark har arbejdet for Maadeholdsföreninger. I 1842 begyndte han Udgivelsen af Bladet „Almuevennen,“ som senere redigeredes af den betydelte Politiker J. A. Hansen, en af Rasmus Sørensens meget gode Venner — til en Tid. I 1843 arbejdede han ivrigt for Oprættelsen af „en Under-visningsanstalt for voksne Bønderkare“ — altsaa for, hvad man nu vilde kalde en Højskole, uden at det dog lykkedes for ham. I Begyndelsen af 1844 nedlagde han sit Embede som Skolelærer i Venslev. Med sin talrige Familie drog han nu til København, hvorfra han gjorde Rejser over hele Landet — og arbejdede i Politikens Tjeneste, for Bondens Frigørelse, Fæstevæsenets Afkæmpelse osv.

I 1844 rejste hans ældste Søn, Martin Frederik Sørensen, der var født i 1823, til Amerika. Martin Sørensen var bleven Student i 1843 for at søge sin Fader, men hans Hu stod til Amerika. I New York kom han i Tjenestelære og arbejdede ved dette Haandværk i henved to Aar. Saa blev han optaget paa et episkopal teologisk Seminarium i Roshtob, Wisconsin, hvorfra han gik ud som Præst. Som saadan vilde vi siden møde ham i Waupaca, Wis. Ved Breve fra denne sin Søn henleedes den gamle Sørensens Aaret mer og mer paa Amerika, og det saa meget mere, som han ikke ret havde Lykke med at gennemføre nogle af sine Planer i Danmark. Hertil bidrog, at en dansk Mand, Laurits J. Alsb. Friberg (f. 1808), som var juridisk Kandidat, i 1842 udgiver af Bladet „Dagen,“ var udbandret til Amerika, hvor han nedsatte sig som Rådmand i Watertown, Wisconsin, havde udgivet et Strift: „Haandbog for Emigranter til Americas Vest med Anvisning for Overreisen samt Beskrivelse af Livet og Agerdyrkningsmaaden, nærmest i Wisconsin.“ Christiania 1848—96 Sider. Dette Strift modnede hos Sørensen Beslutningen om at udbandere til Amerika. Saa udgav selv tre smaa Hæfter om Tilstanden i Wisconsin og om Gavnigheden for den danske Almue i at udbandre til denne Stat. Disse Sørensens Smaalstrifter vare nærmest Udbdrag af Fribergs ovennævnte Bog og Breve fra Nordmænd i Amerika. Rasmus Sørensen er altsaa en af de første, som gennem Skrifter har virket for Udvandring fra Danmark til Amerika.

Da Sørensen afsluttede sin Biografi i Januar 1848, siger han, at det var hans Agt at rejse til Amerika, med det første Skib, der fra Hamborg afsejler til New York efter Mars Maanedes Begyndelse, næstkommende.“

I den danske Koloni paa „Soo“ Bæner
**I WARD COUNTY,
NORD DAKOTA.**
225 Danstere har taget Vend i denne Koloni, udvalgt af Kirkesamfundets Komite, og af disse har allerede 160 bosat sig der. Endnu haves der godt Land nær Stationer.
Ligeledes haves Prærieland i Minnefota og Dakota, og billigt Skovland i Wisconsin og Michigan paa „Soo“ Jernbanen. Lave Jernbanepreiser. — Strio efter Landkort og illustrerede Forklaringer til

D. W. CASSEDAV,
Land and Industrial Agent "Soo" Ry,
Minneapolis, Minn.

Et \$20 elektrisk Bætte

— og —
en Kasse med Sølvvarer for kun \$2.95.

For endnu en kort Tid vilde vi sende Dem et af vore berømte Nr. 4 elektriske Bætter med Regapparater, som har 30 flere elektriske Gæller, samt seks elegante sølpletterede Bødder, seks elegante sølpletterede Hæfter, seks elegante Spisesteeer, seks elegante Tæskter, for den uhørlige billige Pris af kun \$2.95. Tilfunder af Anbefalinger fra Folk, som ere bleven helbrejede ved Brugen af vore Bætte, ligge til Efterfyn paa vort Kontor.

Vore elektriske Bætte ere saaledes konstruerede, at de kunne spændes til at passe baade smaa og store Personer, og kunne bruges saavel af Herrer som af Damer. Tag Dem i Agt for Efter-lignelser af vore elektriske Bætte. Der findes Folk, som prøve at efterligne vore Nr. 4 elektriske Bætte, og som sælge samme for fuld Pris: \$20.00. For at sikre Dem den rette Slags, maa De sende Deres Ordre direkte til os, eller igennem en af Deres lokale Agenter for vore Bætte. Om vi ingen Agent har i Deres Nabolag, send da Deres Ordre til os. Vi osse lokale Agenter i ethvert Settlement. Strio efter vor Præmieliste. Vi vilde sende Bætte og Sølvvarer C. O. D. \$2.95. til hvilket som helst Ekspreskontor i De forenede Stater. De kan da undersøge det tilsendte, og om De finder det at være fuldtud tilfredsstillende i enhver Henseende, betal da Ekspresagenten \$2.95 og Omkostningerne, og Bættet og Sølvvarerne ere Deres. I modsat Fald kan De sende det tilbage paa vor Bekostning. Om De sender Pengene med Ordren vilde vi yderligere sende Dem et Par ekstra gode Fodforskøaler.

Send os Deres Ordre i Dag. Strio Deres Navn, Post- og Ekspreskontor tydeligt og adresser alle Breve til
H. C. Peterson, Electric Belt Co.,
181, 183, 185 Main Str.,
Nelson Minn.

Anbefaling.

New York City, 2. April 1890.

Gode Herr!
Jeg kan ikke talke Dem nok for den store Hælp, Deres elektriske Bætte har ydet mig. Jeg søger udmærket. For jeg begyndte at bruge Deres Bætte, kunde jeg aldeles ikke arbejde, ja, var ikke i Stand til at gaa op ad Trappen ved min egen Hælp, men nu efter at have brugt Deres Nr. 4 elektriske Bætte i to Uger, kan jeg udrette alt Slags Arbejde. Jeg kan ikke retommentere Deres Bætte nok. Mine Venner sige, det er et stort Vidunder. Jeg bruger aldeles ingen Medicin, da jeg seler ganske udmærket. Maa Gud velsigne Dem. Vær saa venlig for indlagte \$3.00 at sende mig et mere af Deres Bætte, og Sølvvarer. Det er for en af mine Venner. Send det saa snart som muligt.

Om nogen vilde ønske en Anbefaling af Deres Bætte, vær da saa god at henvise dem til mig pr. Brev eller igennem „Danstereen“. Jeg skal blive meget glad ved at anbefale det.
Deres tofremmelige og med et Agtelse Mrs. Olga Bergmoutz,
1204—4th Ave., New York City.

I Mars Maaned har jeg solgt 26 Bætte efter „Danstereen“ Anvisning; 35. Gid. Et bliver \$9.10 til. Den foren. danske Kirke vilde være afstedsende til Pastor P. J. Thiergaard.

H. C. Peterson
Pengene ere modtagne med Tak til Mr. H. C. Peterson. Kvitteringer vilde søges i den foren. danske Kirkes Blad.
P. J. Thiergaard

Liberaltilbud

Til ny Abbonnenter tilhøide vi at sende
„Danstereen“
fra nu af og til 1ste Januar 1900 for
60 Cents.

Send Bestillingen straks, og vi vilde desuden, saa langt Dplaget rækker, paa Umødning derom sende de allerede her fra Blair udfomne Nummere af „Danstereen“, hvilke indeholde Begyndelsen af Prof. Bigs historiske Artikel „Danstereen i Amerika“, samt Fortællingen „John“, hvilke begge ere skrevne for „Danstereen“.

Gode Boger frit.

Læs følgende Tilbud om Boger for Adresser

Det fremkommer kun denne ene Gang.

Næsten enhver har Slægtninge eller Venner nær eller fjern i dette store Land, saa det vil næppe være vanskeligt at opgive mange Adresser.

NB. Sæt et X foran Titelen paa den Bog, der ønskes.

Kupon Nr. 1.
For denne Kupon samt et 1 Gts. Primærke og 4 Landsmænds Adresser her i Landet, der ikke nu ere Holdere af „Danstereen“, „Dansk luthersk Kirkeblad“ eller „De Unges Blad i Amerika“, vilde vi sende portofrit en af følgende Boger:
De gyldne Fodspor. En kristelig Allegori. Af Ellen.
Eller:
Jesu Kristi Hårde-Troskab, en Signelse, og Det tabte Kaar, en Prædiken af afdøde Past. R. Grimodt.

Kupon Nr. 2.
For denne Kupon samt et 1 Gts. Primærke og 8 Landsmænds Adresser her i Landet, der ikke nu ere Holdere af „Danstereen“, „Dansk luthersk Kirkeblad“ eller „De Unges Blad i Amerika“, vilde vi sende portofrit en af følgende Boger:
Fjorten Nodder for Fritankere at knække. Af G. L. Hattings.
Eller:
Smuler om Barnedaaben. Anden Udgave. Af Past. J. G. Pedersen.

Kupon Nr. 3.
For denne Kupon samt 3 Gts. i Primærker og 15 Landsmænds Adresser her i Landet, der ikke nu ere Holdere af „Danstereen“, „Dansk luthersk Kirkeblad“ eller „De Unges Blad i Amerika“, vilde vi sende portofrit:
Vejen til Fred. (3 Omilag.) Af Pastor R. F. Madsen.
Derfor 18 Gts. i Primærker indsendes med denne Kupon, vilde vi sende samme Bog godt indbunden.

Alle Pengeanvisninger bedes udførelse og Breve adresserede til
Danish Luth. Publ. House,
Blair, Nebr.